

HERVAY GIZELLA

ZUHANÁSOK

Lírai oratórium négy hangra

„Olyan, mintha még hallanál,
mintha szeretnék még.“

PAUL CELAN

- Még egy emelet magány.
Lélegzetemben alszom el.
- Még egy emelet magány.
Szájad szélét horzsolja leheletem.
- Még egy emelet magány.
Kiülsz fölém az égre.
- Még egy emelet magány.
Tenyeredbe zuhanok.
Alvadt hajam
arcodon végigcsorog.
- Még egy emelet magány.
Ma reggel megöltem magam
élve földreszálltam a tájon ...
- Még egy emelet magány.
... ahol nincs te és én,
csak mi vagyunk,
nincs múlt és jövő, csak jelenlét.
- Még egy emelet magány.
Tenyeredben születnek újra a dombok,
összefutnak az utak ráncsaiban,
ahol jártam, s ahova igyekszem.
- Még egy emelet magány.
Feljön a felhő ...
szemed alatt
fekszem a fűben.
- Még egy emelet magány.
A nap útja homloktól homlokig ...
- Még egy emelet magány.
... felkel és lenyugszik,
míg meglátjuk egymást.
- Még egy emelet magány.
Hajnal van és én nap vagyok.

Egy mondat,
amit ketten írunk,
és nem tudnád se te nélkülem,
se én nélküled.

Ez a fa most szól a levelével.
Ha nem tudok válaszolni, elcsügged
és visszahátrál a fák közé.

Nincs magány,
csak félünk a találkozástól.

Még egy emelet magány.

Most írom homlokomra a ráncot,
amiről fölismerhetsz,
ha eltévedek.

Még egy emelet magány.

Homlokomról az út a semmibe csorog.
Ha nem találsz rám,
elfeledlek.

Még egy emelet magány.

Ha sokáig nem jössz,
arcod átrendezem,
kiretusállak.

Még egy emelet magány.

Az épülő házak odvai
kivándorolnak a kizöldült ég alá.

A visszhang visszahull

a védtelen torokba.

Kiürül az ég.

Valaki mindig válaszol.
Kihez ütődik ez a mondat?
Kérdezlek és más felel.
Elgyűrűzik a szerelem,
minden gyermek mindenkié,
minden mondat végtelen,
jár az idő körbe-körbe,
egyre lejjebb, egyre följebb,
valaki mindig válaszol,
egymás szemébe költöziünk.

Olyan közélről nézlek,
hogy nem is látlak már.

Kiürül az ég.

Valaki mindig válaszol.

Nem az enyém ez a szerelem
és nem a tiéd.

Ma reggel nőni kezd a vekker,
és nem hagyja abba
már soha.

Nem tudunk már csak úgy szeretni,
ahogy a puszta létért vergődő bogár.
Sárba merülő táj az arcunk,
elmosolyodni se tudunk,
csak mikor visz egymástól messze a vonat.

Távol vagy,
és én egy másik hiányban élek.

Valaki mindig válaszol.

Hívj fel, írd levelet,
küldj egy hajszálat legalább,
hogy el ne tévedjek egyedül.

Mert azt hittem három héten át,
hogy a jobb karom vagy
s én a bal karod.

Két napom van:
egyik szemedet meg a másik.
Két nap alatt
vándorolok a földön.

— — — — —
Oszd meg velem a semmit,
hogy legyen valamivé!

Megteremtlek egy mosolygásból.
Egy reggel majd megindulunk,
és nem lesz csak annyi kenyérünk,
hogy ketté tudjuk törni éppen.
Lyukaskönyökű szvetterben
alszunk a fűvön.

Lehull a szégyen, az ing lehull,
lehull az óra mutatója.

A nap minden üzenete a miénk,
de nem látjuk csak a vöröset, a sárgát,
nem halljuk a fény tagolatlan beszédét,
csak egy-egy villanásra, mikor szeretünk,
de micsoda láthatár,
amibe tenyerünk nyújtjuk,
magasan, hogy az égi szél elérje,
micsoda nyelv,
amire lefordítjuk magunk,
hogy értse a fény!

A vízesést nem lehet abbahagyni,
felhasad a száj, zuhog az idő.

Helyükre állítjuk a virágokat.
Berendezzük a bőröndöt,
hogy beköltözhessünk
az egyetlen ingbe,
ami a miénk.

Tudom, hogy holnap mi lesz!
A pohár víznek hangja van.
A bordák mögé zárt harang
meglódul a bőr alatt
a félrevert jövő.

Hosszú a hajnal,
holnapra elfeledlek.

Hosszú a hajnal,
életre lehellek.

Túl sokat látunk egymásból,
eltévedünk a test útjain.

Egy jelre várok, hogy megnyíljon
szavaink közt a föld.
Ugyanarra az égre
zuhanunk.

egy cafatnyi ég
fogunk között
elvérző remény
és mégis fölfelé visz
minden zuhanás

Kinyújtja velem kezét a föld,
hogy megérintse gyermekkorát,
de eltévedt karomban a mozdulat,
és csak nyúlkál
tétován
a semmibe.

Bombák zörejével szívünkben
szorongva a teli tál étel előtt
kezünk kinyújtjuk, visszakupjuk,
nézzük a levest elgőzölgögni.

El szeretné érni azt a kezét,
amit eltakar a vonat
vonatba költözik . . .

Mindig csak egyetlen pillantásban
lehetünk otthon
otthontalanok.

Szekrényt szeretne kibélelni
hímzett csikokat rajzszegezni a polcra
szombat este,
felülre a lepedőket,
alulra a törölközőket,
a pénzt a lepedő alá
szombat este,

de mindig pénteken ért véget a hét,
mindig pénteken
és utána hétfő lett
megint.

A szerelem egyszercsak a vasalóba költözik,
onnan a porcelán-ingekbe bújik,
aztán egy gyöngyház-gombba,
túbe,
cérnába,
túpárnán alszik . . .

. . . a szerelmet is letörlik
portörölővel
egy idő után,
közönséges portörölővel,
nem azzal, amivel
az igazgató
íróasztalát törlik . . .

A telefonoskisasszony állára
ránó a két telefonkagyló.
Szakállas szörny, vezetékek
erdejében könyörülj rajtunk!
Engedd át! Engedd át!

Rejtsd el, véd meg
szavainkat!
Vigyázz, nehogy rikácsolva
fussanak ki a túlsó végén
rengetegedből!

A beteget ágyba fektetik,
orvosságot hoznak, vizet,
aztán átmennek
a másik szobába.

A másik szobában ki lakik?
Ki lakik a másik szobában?
Becsukódik az ajtó.

Nem a zokni,
nem is veszekedés,
de egyik zokni itt volt,
a másik a túlsó parton.

Órát építettem magamnak.
Benne laktam.
Jártam az időben körbe-körbe.
Rugóvá feszültem,
kiütöm a falát.
Ne állj elé,
megütlek!

A lovat verték.
Káromkodva verték a lovat.
Az autót áhítattal
fényesítik.
Mitől fáradt úgy ki
ez a pepitasapkás
emberiség?

Azt hisszük, értünk hull a hó,
hogy legyen valaki, aki gyöngébb.
Tisztaságra vágyik a hó:
sárrá lenni!

A tétova lélek
kiáll a kiskapuba,
fehérre meszelt kiskapuba kiáll,
várja a hajnalt.
Hajnal van, várja a delet,
dél van, várja az alkonyt,
az alkonyt, az estet,
és behúzza maga után a kiskaput.

Két öreg mosolyogva este
mennek este az utcán.
Két öreg kézenfogva este
a halállal beszélgetnek
este.

Ezt a csúnya asszonyt
így szeretik
fonnyadtan, ahogy van.

**Az ösztönök tapintatosak
és bölcsek az ösztönök.**

**Csak a szóbeszéd szemérmetlenkedik:
idáig tart a hús,
innen kezdődik a lélek,
és egy patikamérlegen
mindent ketté mérnek.**

**Addig szeretünk,
míg szabad nem szeretnünk,
Egy darab túlvilágot
könnyebb megvarrni, mint egy inget.
Egy darab glóriát
könnyebb tisztán tartani,
mint a homlok
belsejét.**

**Elég volt ebből a stoppolásból!
Elég volt!**

**Elpusztul, ami nincs a helyén.
Kibicsaklik a szó, ha nem értik:
dadogni kezd . . .**

**A betegség, ami bennünk bujkál,
már rég tudom, hogy nem betegség.
Kitaszítva önmagunkból
hiába hagyják nyitva az ajtót,
a huzat csak felhorzsolja bőrünk.
Benn a helyünk a csillag közepében!
Zsilettpengével lenyúzzák
a dombokat tenyerünkről,
kivágják szemünkből a tengert,
leoperálják rólunk a faleveleket,
eltérítik a vérkeringést,
a hús elárvul nevetés nélkül,
a szavak nem találhatnak haza,
és működik tovább az egész . . .**

**Olyan alacsony az ég,
mintha nem is lenne már!**

Menekülj!

**Meghámozom az arcod!
Van egy pillanat,
mikor szakadék nyílik
valahol a lefolyócsatorna
és a parkolóhely között,
szabályos szakadék.
Szemben egy épülő ház
lakatlan barlangjai.
És nem lehet eljutni
a villamosig.
Nincs megoldás.
Az ember ilyenkor lesz**

öngyilkos
vagy szerelmes.
Hó, hullj visszafelé!
Szél, fújj visszafelé!
Szeress meg!

A betegség
a vaságy rácsaiban lakik.
Én nem itt lakom.
Tudod, hogy nem itt lakom.
Csak nem volt ágyam,
azért vagyok itt.
De nem itt lakom.

A napi vízállásjelentés
a húsleves és a túróslaska között:
a lelkiismeretben a szint emelkedik,
máshol apad,
helyenként áradást jeleznek,
a veszélyeztetett területekről
a lakosság kiköltözik.

Kilépett az a valaki a házból.
akire azt mondták, én vagyok.
Kilépett az a valaki a házból.
Ott álltál szemben a járdán.
Megfordult az a valaki,
és mire felért az emeletre,
már én nyitottam be az ajtón.

Lefogytam, kicsi lett a kezem,
tenyeredbe fogyott.

Jósolj nekem jókedvet!

Ne legyen jó ez a szerelem,
csak egyszerű legyen.

Egy lábos krumplipaprikás
a földön, újságpapíron.

Ne nevessetek a nosztalgián!

Csak visszaállítja a rendet,
amelyben születünk:

fa alá az asztalt,
székre a vödröt,
házat
egymás szemébe.

A három dombon áthajszolt szandál
elszakadt.

Azt hitték, hogy a világ végéről jött
a szandál,

de csak össze kellett szegezni.

Állítsd talpra ezt az asztalt!

Szegezd meg!

Nem ülhetünk más asztal mellé.

Ez az asztal omlott össze,
mikor a kés

keresztet hasított kenyerünkbe.

A keresztfáról könnyű leszállni.
Csak nem jut eszünkbe.
Kitalálom
a feltámadást!
Elgondolja magát a félelem,
és megszünteti magát.

A madarak nyáron az őszben repülnek,
ősszel a télben, télen a tavaszban,
nem emlékeznek csak a jövő nyárra, télre.

Erzsike sose ült vonaton,
Erzsike varrónő lesz.

A folyó csak a tengerbe szaladhat,
Hiába fut a térképen felfelé.
A térképek megtévesztenek.
Minden folyónak van egy útja
a föld alatt,
ami kitérők nélkül
a tengerbe visz.

Csak a homlok alatti térkép
hiteles.

Lámpafényben
marmaládé körül
a család.

Papa nem hitt
csak a kőben, cementben.
Ráomlott a kő,
ráomlott a cement,
még kételkedni
sem maradt ideje.
Nem maradt ideje
kételkedni
a kőben, cementben.

Anyám nem hitt a kőben, cementben,
nem is kételkedett.

Nekünk csak a marmaládé jutott
ötfelé darabolva.

Kék kantában az otthon
nem volt soha.

Fölépítette a tányérokot,
székeket
és nem ülhetett le
többet a földre.

A tanítónő nem ment férjhez,
a tanítónő a faluban maradt.

Kivándorol a gyermekkorom.

Kihegyesedik a kislány térde
a kukoricán
a felnőttek részeg
leheletében.

Kihegyesíti térdünk az alázat,
lámpafényben imbolyog a szigorú arc —
Mire tanított, mire?
Már át tudtunk szökni a határon
szétvetett hulla-lábak között —
Mire taníthatott, mire?
Összeszorítottuk a szánkat,
és nem tanultunk, azértse tanultunk,
nem tanultunk semmit se tőle.

Semmit sem felejték!

Mikor először mosogattam,
énekeltem,
külön a kistányéroknak,
külön a villáknak,
külön a kanaloknak.

Idegen konyhákban otthon!

Pirostéglás padú konyhában
dagasztóteknővel,
egy árva napraforgóval
az ablak előtt.

Kivándorol a gyermekkorom.

Csíkos dunyha alatt
egy hajnalig tartó
éjszaka
a tanyán.

Idegen konyhákban, otthon.

A beágyazás sorrendje:
alul a kockás pokróc,
felül a piros pokróc,
rá a lepedő
nyolerét hajtva,
arra a párna,
kispárna,
tessék begyakorolni!

Kivándorol a gyermekkorom!

Kihajolt az asszony az ablakon,
kék párna kezében,
kihajolt mélyen az ablakon,
párnává változott.

Robban az álom, becsapódik,
szilánkot szór szét,
törmeléket kavar,
tölcsért szaggat
a gondolat gyökeréig.

Az álom hazatérés.

egy cafatnyi ég
fogunk között
elvérző remény
és mégis fölfelé visz
minden zuhanás

Az álom hazatérés.

Elhagyják a gyerekek a játszótereket,
a parkot, a lépcsőházakat,
a papa-mama-reggelt,
a vajaskenyér-délutánt
és rohannak fel a törmelékhegyre
a felszaggatott beton lábnyomaiban.
Derékig földben, betemetik egymást,
és kimentik a drótok kisujját, nagyujját.

Az álom hazatérés.

Egy harapás kenyér az éhező háborúk városából.

Az álom hazatérés.

Guggolunk a békében, fogunk közt kavics,
homok alá kaparjuk halottainkat,
ugrálunk fölöttük, mint a békák,
zöld bugyogóban, kopaszon,
alagutat fúrunk, és bekiáltjuk
mi lesz az ebéd.

Két kézzel tömjük
szánkba a homokot.

Elkaparjuk halottainkat a gyermekkor alá.

Holttestünket a hinta
vitte tovább
fel, fel
a földre.

Aztán nyolcas sorokban énekelve
felvonultunk az emlékezetbe.

A láthatár mögül lezúdulunk,
és szomjassá tesszük a földet.

Arcunk a jövő arca már,
lassan a földbe tűnünk.

Homlokomról homlokodra kúsznak a ráncok,
arcom fénylik arcodon.

Homlokomról homlokodra hullnak a ráncok,
arcom feltámad arcodon.

Lábujjhegyen
a Tejútra lépsz.

Innék egy pohár tejet,
egy pohár tejet innék
kezedből.

Veled lehetnék végtelen.

Házunk lehetne a világ.

Nélküled lakó vagyok.

Csak a világot ne vedd el!

Feltámasztottál,
meghalhatok.

Csak a világot ne vedd el!

Annyi út között
van egy, amit megtaláltam.

Más úton már nem mehetek.

Egyetlen lélegzettel
a hajnal leheletében.

Ne reszkess, előbb nyikorog,
csak aztán nyílik ki az ajtó.

Mögötte még üres a szoba.

Pillantásod bebútorozza.

Honnan ez az ismerős szék,
asztal, háromlábú ágy?

Csillagpor széken, asztalon,
ráírhatod a nevedet.

Remegsz a derengő röntgenfényben
a szerelem szeme előtt:

Nem kérdez semmit, válaszol,

tudja előre, mi jöhet,

halott tüdődben megjelöli
a lélegző foltokat.

Egy pohár vizet adj!

Adnak inni neki,

néha adnak inni neki,

de sohasem egész pohárral.

Mért nem iszik hát?

Milyen pohárra vár?

Mért nem iszik?

Számúzótt szerelmek.

Ez a szomjúság, amitől tikkadozom,

ez nyugtat meg. Ez a kiapadhatatlan

szomjúság. Van hát valahol

egy óriási pohár.

Adj egy pohár vizet!

Mindenki csak egy mozdulatra emlékezik,

azt ismétli újra meg újra,

amit az anyaméhben megtanult,

és értetlenül nézi a másik furcsa táncát

a mély kút körül.

Ki látja a vödört,

amit egymásnak adogatnak?

Csak a lábra loccsanó víz,

a láncsörömpölés,

és a furcsa mozdulatok,

mint aki nyúlik valamiért,

mint aki odaad valamit . . .

Adj egy pohár vizet!

Én azokkal vagyok rokon,

akik egész testtel hasítanak a szélbe,

csontjuk is rámegey

az életbenmaradásra,

akik mindenüket odaadják

egy marék fölöslegért,

akik csak akkor ülnek ki a ház elé,
mikor a sarkon befordul a halál.

Ujjaink közt az elmúlással
varrjuk el a köldökzsinórt.

Újra kell költeni a mítoszokat!

A kéz nem élhet

holt szerszámokkal ujjai között.

— — — — —
Nem tudjuk megszokni a súlytalanságot!

Kell egy hely — emlékezik a lábunk,

kell egy hely — emlékezik a szemünk,

ahol megállhatunk,

ahonnan mindent beláthatunk —

emlékeznek bennünk a hegyek.

Azt mondják, itt csak egy alma van,

ne féljük a bűnbeeséstől,

de nem tudunk almát szakítani

csak büntudattal.

Azt mondják, csak lélegezni kell,

de nem tudunk,

csak a csillagok lélegzetével.

Azt mondják, ez csak egy darab géz,

és kivágják belőle a szükséges négyszöget,

de az egésztest ellepi a vér.

Ujjaink közt az elmúlással

varrjuk el a köldökzsinórt.

Mi lesz, ha elfelejti a gép

a nagy repülésben

szárnytollait?

Ha nem ismer a kézre,

amely felhasítva

a madár hasát

a csontvázat az égre eresztette,

és a tollat

szétszórta a szélbe?

Hová lesz akkor a kéz

a gép vérző hasában?

Újra kell költeni a mítoszokat!

A kéz nem élhet

holt szerszámokkal

ujjai között!

Az alvó gyermek fölött

a lökhajtásos madár.

Hová rabolja el

a gyermek éjszakáját?

Milyen jövőbe viszi?

Milyen egeken át?

Ma megint meghasadt az ég,

mögötte a másik

távolodóban.

Hangjától a harangvirág
most válik el.
Világok járnak ki-be a huzatban,
mosolyod elképzeltetlen.

Majd meghalok, és szabad lesz szeretnem.
Elgyűrűző mosoly, szerelem,
kék karika szemem alatt.

Holnapra feltámasztalak.
A két madár közt három tenger,
három tenger s egy hosszú tél,
egyszerre szállt fel a két madár
egymás felé.

Madárnyomok a hóban.
Rekonstruáld a repülést
a madárnyomokból.

Most nyár van, és a földgyalu
betongöröngyöt, földet, téglát,
gyermekláncfüvet tol előre,
mint aki szülni készül.

Némán növekszik testiinkben az idő.
Egy-egy szóban néha földereng,
mint anya arcán a magzat mosolya.

Hallgat az utcazaj,
hangos a csend.
Az elveszett gomb
előgurul.

Kilépnek árnyékukból a fák.
Ez a díszlet a bőröd,
nem tudod levakarni.
Arcod a csend,
lábad a fák,
s az árva árnyak hátad mögött
elhagyott otthonaid.

Nézem a földgyalu útját
három napon át.

Nem vakarom le a bőrömről a romokat.
A bűnt se, ha az,
hogy kapualjakban két tenyér közt
otthont kerestem.
De nem volt más,
csak a huzat.
Ki-be járt,
tántorogtam.
Még szédülök. De szemed előtt
magam rakok otthont magamnak.

Méhemén átdereng
a magzat mosolya.

A kín még csak készülődik.
Készülődik a kín —
lélegzetté válni.

Lassan lélegzetté válik a kín
az idő leheletében.

Mária ölében tartja a Fiút,
ölében tartja a halált.
Kicsi a halál Mária ölében,
Mária ölében kicsi a halál.

A védtelen föld
fonnyadt csecsemő-arca,
a születés végtelen üvöltése
az elcsöppenő tejben . . .

Mária minden bányászanya.
Tüdeje két fekete szárnyát
még egyszer megemeli,
aztán az égi
bányába zuhan.

A fekete bányabogár
menekül,
világít a félelem utána.
Hull a göröngy
a páncél-próféta-hátra.

Nem figyel rá csak a bogár
a menekülő szemfehérben,
a páncélja-sincs védtelen bogár
a végtelen bányaszélben.

Mária minden bányászanya.

Méhemen átdereng
a magzat mosolya —

Megszüllek mozdulatonként,
szálanként minden hajszáladat.
Megszülöm a világot, ami voltunk,
ami leszünk, megszülöm halálodat,
megszülöm az úrt, hogy ne félj,
ha belőlünk semmi sem maradt
a végtelen száműzetésben, csak a föld
fölöttünk, s akkor föltámasztalak.

Kiülsz fölém az égre.

Kire hull a feldobott picula?
Az lesz a hunyó.

A hunyót halántékon éri
egy repeszdarab.
Elesik, nem fáj semmije,
csak elesik.

Aki hunyó volt,
és nem az ő halántékát érte a repesz,
aki kilépett az égő ház falán,
akinek robogó vonatra kellett felugrania,
az minden robogó vonatra felugrik,
minden ház falán kilép,
utolsó kiált minden kiszámolás után,
minden piculára felteszi életét,

és addig dobja az égre,
míg odaragad.

Eszeveszetten vonatok zakatolása
mosolyig hajszolva,
alultáplált testünk,
sovány vacsoránk, bögrék cserepei
szemedbe zuhanok

alvadt hajam arcodon végigcsorog.

Itt élek betonba falazva
hangtalanul.

Talpam a kövön,
kő a kezem.

Fejem nem mozdíthatom.

Tudom mégis hányféle ég
vonul el fejem fölött

betonba száradt hajammal tudom,
ujjam hegyével két téglá között.

Tudom az ős színét,
és az éj súlya nyomja fejemet.

Lábomon kúszik fel lassan a hajnal,
mint a vér,

mikor még otthon éltem.

Hányszor meghaltam — te tudod.

Belefogytam. Mert nem akartam
életben maradni mindenáron.

Mert nem volt szövetség a szerelem.

Aludj jól!

Lélegzetedben alszom el.

Az árokba vert virág
méhembben felnövekszik.

Takard ki bőröd,
takard szívverésembe magad!

Fekszem a fűben
szemed alatt.

Otthon a szabadságban.

Túrhetetlen fényben
tágranyílt szemekkel
az út végén is túl
a hang határain,
szemed felé, a fény
forrása felé.

A sötétség mélyén,
ahol a fénybe hajlik.

A szerelem szakadékaiban.

Egy másik bolygón,
egy másik nevetésben.

Rács kettőnk között
ezen a földön,
ahol hozzád találok.
